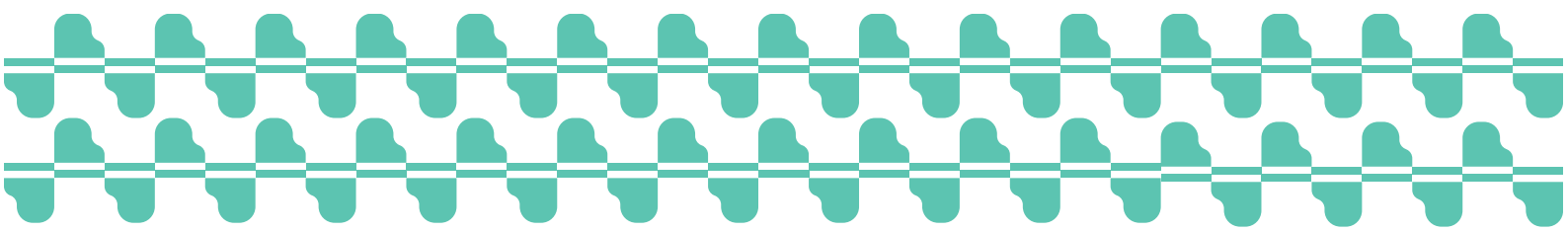

Järvenpään opetuspalveluiden päihdesuunnitelma 2024–2025

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
2	Ehkäisevä päihdetyö	3
2.1	Päihdekasvatuksen tavoitteet	4
3	Toimenpiteet päihdeongelmien esiintyessä	7
3.1	Toimenpiteet tupakkatuotteiden käytöstä	7
3.1.1	Oppilas/opiskelija käyttää tupakkatuotteita koulupäivän aikana:	8
3.1.2	Oppilas/opiskelija käyttää toistuvasti tupakkatuotteita koulupäivän aikana	8
3.2	Toimenpiteet alkoholituotteisiin tai huumeisiin liittyvissä tapauksissa	8
3.2.1	Epäily oppilaan alkoholin tai huumeiden käytöstä:	9
3.2.2	Oppilas/Opiskelija on päihtyneenä koulussa (alkoholi ja huumeet)	9
3.2.3	Huoltaja tai muu päihtynyt henkilö koulussa	10
3.2.4	Henkilökunta päihtyneenä	10
4	Opiskelijoiden tukeminen päihdetilanteissa	10
4.1	Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen palvelut	11
5	Suunnitelman tarkastaminen ja päivittäminen	12

1 Johdanto

Päihdesuunnitelma on osa yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnitelmaa. Kaikilla, mutta erityisesti lapsilla ja nuorilla on oikeus päihteettömään ympäristöön. Päihteillä tarkoitetaan tässä suunnitelmassa tupakkatuotteita, alkoholia, huumausaineita ja muita huumaavassa tarkoituksessa käytettyjä aineita.

Kodin ja koulun yhteinen kasvatustyö päihdekasvatuksessa on tärkeää. Parhaimmillaan koulu ja muut kasvuympäristöt tukevat lasten ja nuorten päihteettömyyttä ja viestivät selkeästi, että alaikäisten päihteiden käyttö ei ole hyväksyttävää. Tärkeää on, että lapsen ja nuoren kaikki kasvuympäristöt noudattaisivat samaa linjaa päihdeasioissa. Lopullinen vastuu lapsen ja nuoren päihteidenkäytöstä on kuitenkin kodilla. Kasvattajien tehtävänä on tukea ja ohjata lapsia ja nuoria päihteisiin liittyvissä valinnoissa ja asettaa selkeät rajat sille, mikä on hyväksyttävää ja mikä ei. Asennekasvatuksen ja ympäristön toiminnan vaikutus nuoren päihteiden käyttöön on suuri.

Järvenpään kaupungin tavoitteena on ehkäistä päihteiden käytön aiheuttamia ja siihen liittyviä haittoja. Opetuksen ja koulutuksen päihdesuunnitelma edellyttää kouluilta ehkäisevää päihdekasvatusta ja valmiuksia päihdeongelmien varhaisvaiheen tunnistamisessa sekä hoitoon ohjauksessa.

Kouluntehtävänä on huolehtia koko kouluyhteisön turvallisuudesta. Järvenpään kaupungin kaikki koulualueet ovat päihteettömiä. Tämä tarkoittaa, että kouluaikana ja koulunjärjestämissä tilaisuuksissa päihteiden käyttö ei ole sallittua.

2 Ehkäisevä päihdetyö

Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä suunnittelee ja kehittää koulun yhteisöllistä hyvinvointityötä, jonka yksi osa-alue on ehkäisevä päihdetyö. Päihdekasvatuksen periaatteet kuuluvat kaikkeen koulun kasvatukselliseen toimintaan, yhteisölliseen opiskeluhooltoon ja opiskeluhuollon tukeen. Päihdeasioita käsitellään eri oppiaineissa. Opettajat suunnittelevat oppiainekokonaisuuksiin ehkäisevää päihdetyön päihdekasvatusta. Päihdekasvatusta voi sisältyä esimerkiksi liikuntaan, historiaan ja

yhteiskuntaoppiin, äidinkieleen ja kirjallisuuteen, biologiaan, kemiaan, matematiikkaan, kuvaamataitoon, musiikkiin ja terveystietoon. Päihdekasvatusta toteutetaan ikätasoisesti.

Päihdekasvatusta toteutetaan opetuspalveluiden lisäksi myös yhteistyössä Järvenpään kaupungin hyvinvoinninpalvelualueen, kuten nuorisopalveluiden kanssa, sekä Keskiuudenmaan hyvinvointialueen ja eri järjestöjen kanssa erilaisissa kohdennetuissa tapahtumissa. Ulkopuolisten tahojen tarjoamaa päihdevalistusta hyödynnetään säännöllisesti, esimerkiksi Elämäni sankarit Ry: n pidä pääsi kiertue, EHYT ry – Hubu – päihdekasvatus oppitunnit.

Vuosittain Järvenpään perusopetuksen kaikki 5-, 6 - ja 7- luokkalaiset osallistuvat nuorisopalveluiden järjestämiin kupliin, eli luokkatasoisiin toimintapäiviin. Kuplien teemat liittyvät turvataitoihin, tunne- ja vuorovaikutustaitoihin sekä päihteisiin. Kuplat järjestetään monitoimijaisessa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

2.1 Päihdekasvatuksen tavoitteet

Päihdekasvatuksen tavoitteet ovat osa koulujen opetussuunnitelman mukaista työtä. Lisäksi jokainen koulu suunnittelee lukuvuoden aluksi hyvinvointityön toimenpiteitä, jolla voidaan edistää mm. ehkäisevän päihdekasvatuksen tavoitteita.

Luokat 1-6

- Oppilaiden tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen sekä elämönhallintataitojen, osallisuuden ja mielen hyvinvoinnin tukeminen
- Oppilaiden itseluottamuksen ja kyvykkyyden tehdä omia itsenäisiä päätöksiä vahvistaminen
- Medialukutaidon opettaminen mm. oppilaiden valmiuksien kasvattaminen suhtautua kriittisesti mediassa näkyvään päihteiden ja tupakka- ja

nikotiinituotteiden käyttöön sekä rahapelaamiseen ja niiden suoraan tai epäsuoraan mainontaan

- Asennekasvatuksen tukeminen; asenteet ja suhtautuminen päihteisiin, tupakka- ja nikotiinituotteisiin sekä pelaamiseen
- Sosiaalisten normien ja odotuksien käsittely
- Tuetaan sitoutumista yhteisöön, tuetaan terveyttä ja turvallisuutta edistävää ympäristöä yhteisöllisen opiskeluhuollon keinoin. Tuetaan ymmärtämään päihteisiin liittyviä vastuita ja seuraamuksia. Tuetaan ja neuvotaan avun hakemisessa.

Luokat 7–9

- Vahvistetaan oppilaiden tunne- ja vuorovaikutustaitoja taitoja, elämäntaitoja sekä osallisuutta ja mielen hyvinvointia
- Oppilailla on mahdollisuus keskustella asenteistaan ja tarkastella päihteiden sekä tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön ja pelaamiseen liittyviä myyttejä kriittisesti
- Pyritään vähentämään positiivisia odotuksia alkoholin, tupakka- ja nikotiinituotteiden ja huumeiden vaikutuksesta sekä rahapelaamisesta
- Vahvistetaan sosiaalisia normeja ja odotuksia siitä, ettei nuori käytä päihteitä tai tupakka- ja nikotiinituotteita tai pelaa rahapelejä
- Terveystiedossa oppilaille annetaan tietoa päihteiden ja tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön sekä liiallisen pelaamisen ja netin käytön vaikutuksista sekä tietoja riskien arviointiin omalla kohdallaan
- Annetaan oppilaille tietoa koulun ja yhteiskunnan päihteitä, tupakka- ja nikotiinituotteita ja rahapelaamista koskevista säännöistä
- Harjoitellaan medialukutaitoa suorasta ja epäsuorasta markkinoinnista ja vahvistetaan oppilaiden kykyä tunnistaa ja arvioida kriittisesti mainonnallisia sisältöjä eri kanavissa.

- Tuetaan sitoutumista yhteisöön, tuetaan terveyttä ja turvallisuutta edistävää ympäristöä yhteisöllisen opiskeluhoillon keinoin. Tuetaan ymmärtämään päihteisiin liittyviä vastuita ja seuraamuksia. Tuetaan ja neuvotaan avun hakemisessa.

Lukiokoulutus

- Vahvistetaan opiskelijoiden tunne- ja vuorovaikutustaitoja, elämänhallintataitoja sekä osallisuutta ja mielen hyvinvointia
- Mahdollistetaan keskustelu asenteista liittyen päihteisiin, tupakka- ja nikotiinituotteisiin ja rahapeleihin sekä tutkia päihteiden ja tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä sekä rahapelaamista ja niihin liittyviä myyttejä sekä virheellisiä uskomuksia kriittisesti
- Vähennetään positiivisia odotuksia alkoholin ja huumeiden vaikutuksista tupakka- ja nikotiinituotteista ja rahapelaamisesta
- Annetaan opiskelijoille tietoa ja ymmärrystä päihteistä ja muita ikärajavalvottavia tuotteita koskevista laeista sekä päihde-, tupakka- ja rahapelipolitiikasta
- Annetaan opiskelijoille mahdollisuus keskustella päihteistä, tupakka- ja nikotiinituotteista ja pelaamisesta eri näkökulmista (esim. yhteiskunta, ympäristö, kestävä kehitys, järjestäytynyt rikollisuus, huumekaupan maailmanlaajuiset seuraukset, ihmisoikeudet)
- Annetaan tietoa opiskelijoille päihteiden, tupakka- ja nikotiinituotteiden ja liiallisen rahapelaamisen vaikutuksista sekä tietoa rahapeleihin liittyvistä virheellisistä uskomuksista riskien arvioinnin tueksi
- Anna opiskelijoille tietoa siitä, mistä riskikäyttöön ja ongelmiin saa apua.

Yhteisöllinen opiskeluhoolto voi lisäksi suunnitella päihdekasvatukseen liittyviä tapahtumia, jossa käsitellään yleistä hyvinvointia ja päihdeetöntä elämäntapaa – esimerkiksi koulun hyvinvointiviikko.

Koulussa on säännöllisesti toteutettavia kyselyitä hyvinvointiin ja päihdeteemaan liittyen, kuten Hubu- kysely (8-luokkalaiset), Pidä pääsi hyvinvointikysely (7-

luokkalaiset), kouluterveyskysely (4–5 luokkalaiset, 8–9 luokkalaiset ja lukion 1–2 – luokkalaiset). Kyselyiden tuloksia hyödynnetään toimenpiteiden suunnittelussa.

Terveystarkastusten yhteydessä terveydenhoitaja kartoittaa yksilötasolla oppilaiden/opiskelijoiden päihteidenkäyttöä ja samalla antaa terveysneuvontaa. terveystarkastuksia tehdään terveydenhoitajan ja lääkärin toimesta.

Perusopetusikäisille järjestään terveystarkastus vuosiluokilla 1–9, Lukiossa 1- ja 2 - opiskeluvuonna. Terveydenhoitajien tehtävänä on myös neuvoa ja ohjata hoitoon opiskelijoita tilanteissa, mikäli se on aiheellista. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut toteuttavat Keski-Uudenmaan hyvinvointialue.

3 Toimenpiteet päihdeongelmien esiintyessä

Jokaisen henkilökunnan jäsenen on tunnistettava päihteidenkäytön tunnusmerkit ja puututtava tilanteeseen. Opiskelijahuollon terveydenhoitajalla, kuraattorilla ja psykologilla on keskeinen rooli hoitoonohjauksessa. Kurinpidollisissa toimissa opettajan ja rehtorin rooli on keskeinen.

3.1 Toimenpiteet tupakkatuotteiden käytöstä

Tupakkatuotteilla tarkoitetaan tupakkaa, nuuskaa, sähkötupakkaa (VAPE) ja sen kaltaisia tuotteita.

Kaikissa Järvenpään kouluissa ja lukiossa kaikkien tupakkatuotteiden käyttö koulun alueella on kielletty.

3.1.1 Oppilas/opiskelija käyttää tupakkatuotteita koulupäivän aikana:

1. Asian havainnut henkilö keskustelee asiasta oppilaan/opiskelijan kanssa
2. Asiasta ollaan yhteydessä alaikäisen oppilaan/opiskelijan huoltajiin
3. Luokanopettajalle/Luokanvalvojalle/Ryhmän ohjaajalle tiedotetaan asia Wilmassa

3.1.2 Oppilas/opiskelija käyttää toistuvasti tupakkatuotteita koulupäivän aikana

1. Asiasta kerrotaan luokanopettajalle/luokanvalvojalle/ ryhmän ohjaajalle. Hän keskustelee asiasta oppilaan/opiskelijan kanssa ja on yhteydessä huoltajiin.
2. Tarvittaessa ohjataan oppilas/opiskelija keskustelemaan asiasta rehtorin ja/tai opiskeluhuollon palveluihin/terveydenhoitajalle, pidetään kasvatuskeskustelu, jossa huoltaja mukana. Sovitaan asian seurannasta
3. Rehtori voi antaa kirjallisen varoituksen järjestyssääntöjen rikkomisesta

3.2 Toimenpiteet alkoholituotteisiin tai huumeisiin liittyvissä tapauksissa

Oppilaan/opiskelijan alkoholin tai huumeidenkäytöstä voi tulla huoli huoltajilta, kavereilta tai opettajilta. Huoli voi herätä myös esim. käytöksestä muutoksissa opiskelusuorituksista. Tärkeää on ottaa huoli puheeksi, kun huoli on herännyt.

3.2.1 Epäily oppilaan alkoholin tai huumeiden käytöstä:

1. Asiasta kerrotaan luokanopettajalle/luokanvalvojalle/ ryhmän ohjaajalle(lukio) ja rehtorille. Hän keskustelee asiasta oppilaan/opiskelijan kanssa ja on yhteydessä huoltajiin. Voit konsultoida epäilyksestä ja havainnoistasi opiskeluhoitoa.
2. Tarvittaessa ohjataan oppilas/opiskelija opiskeluhoitoon palveluihin tai järjestetään moniammatillinen yksilökohtainen opiskeluhoitoryhmä. Sovitaan asian seurannasta
3. Konsultoi tarvittaessa sosiaalipalveluiden palveluohjausta tai tee tarvittaessa lastensuojeluilmoitus.
4. Poliisiin yhteydenotto huumeidenkäyttö tilanteissa

3.2.2 Oppilas/Opiskelija on päihtyneenä koulussa (alkoholi ja huumeet)

1. Havainnon tehnyt opettaja turvaa oppilaan ja on välittömästi yhteydessä rehtoriin. Jos oppilas on huonokuntoinen, soita 112. Huolehdi tarvittaessa muiden oppilaiden rauhoittamisesta, rehtori arvioi koulun kriisiryhmän ja tiedottamisen tarpeen ja laajuuden tarpeen.
2. Sopikaa, kuka on yhteydessä huoltajaan. Oppilaan koulupäivä evätään, huoltaja hakee oppilaan kotiin, ellei oppilas ole ohjautunut terveydenhuollon piiriin.
3. Tilanteesta tehdään lastensuojeluilmoitus (alaikäinen)
4. Tarvittaessa konsultoi opiskeluhoitoa, joka voi arvioida hoitoonohjausta

3.2.3 Huoltaja tai muu päihtynyt henkilö koulussa

1. Päihtynyt aikuinen koulun alueella, ohjataan aina poistumaan. Jos neuvoa ei oteta vastaan, soitetaan 112.
2. Lastensuojelun konsultaatio, jos kyseessä on koulussa olevan alaikäisen huoltaja

3.2.4 Henkilökunta päihtyneenä

1. Havaitusta päihdehaittilanteesta on kerrottava välittömästi työntekijän esihenkilölle. Esihenkilö puuttuu tilanteeseen välittömästi ja keskustelee asiasta työntekijän kanssa.

Tarkemmat ohjeet Järvenpään kaupungin päihdeohjelmassa "*Tavoitteena päihdehaitaton työpaikka*".

4 Opiskelijoiden tukeminen päihdetilanteissa

Päihdetilanteissa koulun kaikilla toimijoilla on oma roolinsa. Ennaltaehkäisevä päihdetyö kuuluu kaikkien vastuulle.

Opettajat vastaavat toimenpiteiden mukaan tilanteista havaitsemisissaan päihdeidenkäyttötilanteissa ja ohjaa ohjeiden mukaan tilannetta eteenpäin. Tarvittaessa käy oman luokan/ryhmän kanssa tilanteita läpi.

Opiskeluhoultoryhmä vastaa koulun hyvinvointityön suunnittelusta ja tiedottamisesta. Opiskeluhoultoryhmän toimijoilla on keskeinen rooli seurata ennalta ehkäisevän päihdetyön toteutumista ja erilaisia ilmiöitä päihteisiin liittyen.

4.1 Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen palvelut

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue tuottaa alueen sosiaali- ja terveystalvet. Lisätietoja päihdepalveluista löydät täältä:

<https://www.keusote.fi/palvelumme/paihdepalvelut/>

Koulu ja opiskeluterveydenhuolto

Terveydenhoitaja tekee ennalta ehkäisevää työtä ja terveystalvet oppilaiden terveystarkastuksissa. Päihdetilanteissa terveydenhoitajalla on keskeinen rooli hoitoonohjauksessa ja seurannassa. Oppilas/opiskelija voidaan ohjata päihdeidenkäyttötilanteissa terveydenhoitajalle, joka suunnittelee hoitoonohjausta ja sen seuranta. Päihdeidenkäyttötilanteissa voidaan konsultoida terveydenhoitajaa.

Opiskeluhuollon kuraattori - ja psykologipalvelut

Opiskeluhuollon kuraattori ja psykologi tarjoaa yhteisöllistä ja yksilökohtaista tukea. Opiskeluhuollon kuraattori ja psykologi on mukana ennaltaehkäisevässä päihdekasvatuksessa mm. tukemassa yhteisöllistä opiskeluhoitoa. Opiskeluhoollon toimijat ovat osa koulun opiskeluhoitoryhmää, jossa suunnitellaan koulun hyvinvointityötä. Opiskeluhoollon toimijat voivat tarjota tukea esimerkiksi luokille tunne- ja turvataitojen tukemiseksi, luokkainterventioita mielenhyvinvoinnin tueksi.

Nuorisoasemapalvelut

Nuorisoasema toteuttaa nuorten mielenterveys- ja päihdehoitoa. Nuorisoasemalla hoidetaan pääsääntöisesti keskivaikeita mielenterveyden häiriöitä ja hoitoon ottaminen perustuu hoidon tarpeen arvioon. Nuorisoasema tarjoaa myös 13–17-vuotiaiden nuorten vanhemmille ja perheille tarkoitettua kasvat- ja perheneuvontaa. Kasvat- ja perheneuvonta on matalan kynnyksen palvelua.

Lisätietoja: <https://www.keusote.fi/palveluhakemisto/nuorisoasema/>

Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelujen hoidon tarpeen arviointi ja asiakasohjaus

Palvelu on tarkoitettu yli 18-vuotiaille henkilöille ja heidän läheisilleen, jotka asuvat tai oleskelevat Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen alueella. Palveluun voi ottaa yhteyttä, jos on huolta omasta tai läheisen yli 18-vuotiaan henkilön mielenterveyteen tai päihteiden käyttöön liittyen

5 Suunnitelman tarkastaminen ja päivittäminen

Suunnitelma tarkistetaan vuosittain opiskeluhoitosuunnitelman päivittämisen yhteydessä.